

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยการวิเคราะห์พหุระดับ*

Some factors affecting the strategic thinking of mathayomsuksa V students
under the secondary educational service area I using the multi-level analysis

อรทัย เจนจิตศิริ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียน และเพื่อศึกษาความแปรปรวนร่วมของตัวแปรต่างระดับที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 1,925 คน จาก 77 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบวัดการคิดเชิงกลยุทธ์ แบบทดสอบความสามารถด้านเหตุผล แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครู และแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.751 , 0.276 , 0.949 , 0.976 , 0.950 และ 0.928 ตามลำดับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์พหุระดับด้วยเทคนิคลดหลั่นเชิงเส้นตรง มีรูปแบบการวิเคราะห์ 2 ระดับ ได้แก่ ระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผลและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครูส่งผลทางลบต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ร้อยละ 28.45

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the independent variables at student level (i.e. reasoning ability , achievement motivation , reasoning-oriented child rearing) , the independent variables at classroom level (i.e. teaching behaviors and relationship between teacher and student) affecting on the students' strategic thinking and 2) to study the covariation of student and classroom level factors affecting students' strategic thinking. The sample consisted of 1,925 students from 77 classes of Mathayom-suksa V in the academic year 2012 of school under the secondary educational service area I which selected by using the multi-stage random sampling. The instruments that used for data collection were the strategic thinking test , reasoning ability test and the questionnaires on achievement motivation , reasoning-oriented child rearing , teaching behaviors and relationship between teacher and student. The reliability of instruments were 0.751 , 0.276 , 0.949 , 0.976 , 0.950 and 0.928 respectively. Multi-level analysis technique through Hierarchical Linear Model at two levels (student level and classroom level) were used to analyze data.

The results of the research were as follows :

1. For student level , reasoning ability and achievement motivation positively contributed to the strategic thinking statistically significant at the 0.01 level. But reasoning-oriented child rearing did not contribute to the strategic thinking. For classroom level , teaching behaviors negatively contributed to the strategic thinking statistically significant at the 0.01 level and relationship between teacher and student positively contributed to the strategic thinking statistically significant at the 0.05 level.
2. The variables of student level and classroom level could explain the variation of Mathayomsuksa V students' strategic thinking at 28.45%

บทนำ

ประเทศไทยกำลังจะก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้เล็งเห็นว่าเป็นช่วงเวลาประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา จึงมีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 ดังนั้นทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จึงยังกำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดยส่งเสริมให้คนมีคุณธรรมและ

จริยธรรม มีความรอบรู้ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคน (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 1-18) ซึ่งสาระของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ยังคงเน้นที่การพัฒนาคนเพื่อนำความรู้และทักษะความสามารถไปใช้ในการดำเนินชีวิต สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ซึ่งหนึ่งในตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่า นักเรียนจะต้องแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2553 : 27) จะเห็นว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต่างก็ต้องการให้คนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดและนำความรู้ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และจากการศึกษาพบว่า ผู้ที่จะประสบความสำเร็จและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้นจะต้องเป็นคนที่เข้มแข็งและแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มีความสามารถในการสร้างสรรค์ มีไหวพริบ มีความรอบรู้ที่ไม่ใช่แค่ความฉลาด แต่ต้องให้คิดเป็นและมีกลยุทธ์ในการคิดหรือที่เรียกว่ามีการคิดเชิงกลยุทธ์

การคิดเชิงกลยุทธ์เป็นที่รู้จักอย่างมากในการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จแต่ในวงการการศึกษายังมีการศึกษาไม่มากเท่าที่ควร การคิดเชิงกลยุทธ์จัดเป็นการคิดขั้นสูงที่ต้องใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน โดยผู้ที่มีการคิดเชิงกลยุทธ์นั้นจะต้องมีพื้นฐานความสามารถในการคิดที่สะท้อนความมีสติปัญญา ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการดำเนินการควบคู่ไปกับลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์ที่รอบคอบ ตื่นตัว คล่องแคล่วว่องไว กล้าหาญเฉียบขาดในการตัดสินใจและอื่น ๆ ที่มุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549 : 86-87) สอดคล้องกับ พอตเตอร์ (Potter. 2005 : 23) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงกลยุทธ์จะทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาได้ตรงจุดรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถแจกแจงประเด็นปัญหาออกมาอย่างมีระบบ ทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุดและยังสามารถถ่ายทอดความคิดของตนให้คนรอบข้างเข้าใจได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2540 : 60-61) ได้กล่าวถึงมิติด้านการควบคุมและประเมินการคิดของตนเองว่าการควบคุมการรู้คิดของตนเองเป็นการรู้ตัวถึงความคิดของตนเองในการกระทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการประเมินการคิดของตนเองและใช้ความรู้ในการควบคุมหรือปรับการกระทำของตนเอง การคิดในลักษณะนี้มีผู้เรียกว่าการคิดอย่างมียุทธศาสตร์หรือ “Strategic Thinking” ซึ่งครอบคลุมการวางแผน การควบคุม กำกับกับการกระทำของตนเอง การตรวจสอบความก้าวหน้า และการประเมินผลมิติด้านการตระหนักรู้ถึงความคิดของตนเองและการสามารถควบคุมและประเมินการคิดของตนเองนับเป็นมิติสำคัญของการคิดอีกมิติหนึ่ง บุคคลที่มีการตระหนักรู้และประเมินการคิดของตนเองได้จะสามารถปรับปรุงกระบวนการคิดของ

ตนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในมิตินี้จะส่งผลต่อความสามารถทางการคิดของผู้เรียนในภาพรวม

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์พบว่า การคิดเชิงกลยุทธ์เกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของแต่ละบุคคลและมีหลายปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการคิดเชิงกลยุทธ์โดย พอตเตอร์ (Potter. 2005 : 36) กล่าวว่าผู้ที่จะมีการคิดเชิงกลยุทธ์ต้องอาศัยทักษะในการศึกษาขั้นสูง 8 ทักษะ ได้แก่ การวิเคราะห์ การประเมินผล การรวมกลุ่ม การนิรนัย การอุปนัย การสังเคราะห์ การสรุปสาระสำคัญ ตลอดจนการแสดงออกเพื่อโน้มน้าว นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 270-289) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของนักคิดเชิงกลยุทธ์ว่า ต้องเริ่มจากการพัฒนานิสัยมุ่งความสำเร็จและความคิดที่ยืดหยุ่น เพื่อให้พร้อมเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งต้องเริ่มต้นจากความต้องการ ความตั้งใจ และการตั้งเป้าหมาย ซึ่งการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูเป็นการถ่ายทอดความคิดให้กับเด็ก ดังนั้นหากพ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจะทำให้เด็กมีพื้นฐานของการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลซึ่งเป็นพื้นฐานของการแก้ปัญหาและการคิดเชิงกลยุทธ์ ทำให้สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์มีทั้งปัจจัยที่เกิดจากตัวบุคคลและปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อม

สำหรับในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน กับการคิดเชิงกลยุทธ์ และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่สนใจพบว่าสามารถจัดได้เป็น 2 ระดับ คือ ตัวแปรระดับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และตัวแปรระดับห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์พหุระดับโดยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น (HLM : Hierarchical Linear Models) ซึ่งผลการวิจัยจะทำให้ทราบว่าตัวแปรอิสระระดับใดที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน พัฒนา ปรับปรุง เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ได้

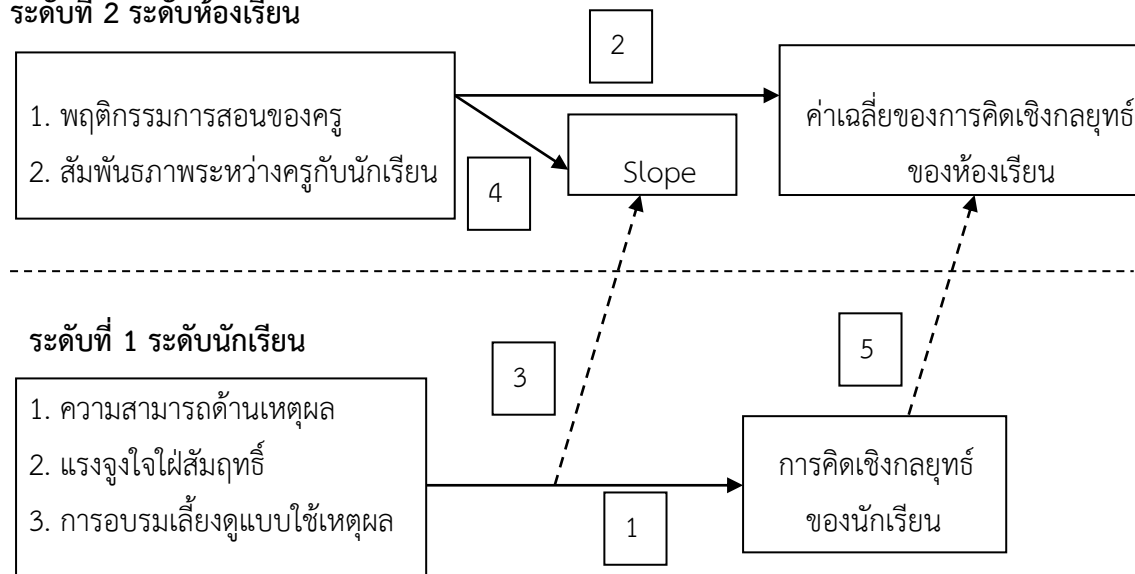
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. เพื่อศึกษาความแปรปรวนร่วมของตัวแปรต่างระดับที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

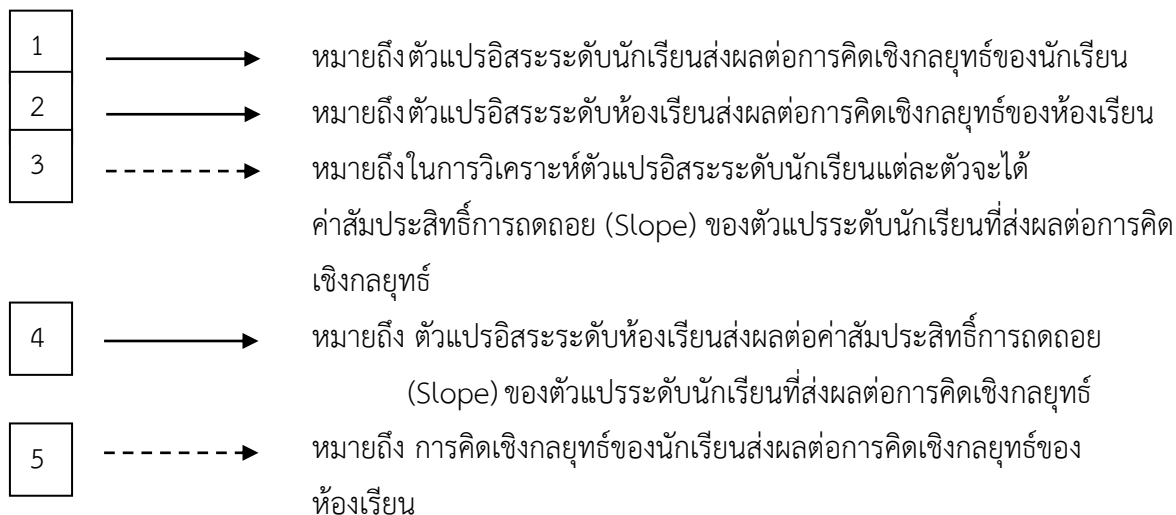
กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงกลยุทธ์พบว่า การคิดเชิงกลยุทธ์นั้นเกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของแต่ละบุคคลและมีหลายปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการคิดเชิงกลยุทธ์ ซึ่งนอกจากจะทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุดและสามารถถ่ายทอดความคิดของตนให้คนรอบข้างเข้าใจได้อย่างชัดเจนแล้วยังทำให้บุคคลมีความกล้าที่จะเผชิญปัญหา มีเหตุผล ตระหนักรู้และประเมินการคิดของตนเองได้ จนนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการคิดให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ สอดคล้องกับ โกลด์แมน (พสุ เดชะรินทร์. 2551 : online ; อ้างอิงจาก Strategic Thinking at the Top ของ Ellen F. Goldman) ลาร์สันและฮันเซน (Larson and Hansen. 2005 : online) พอตเตอร์ (Potter. 2005 : 36-41) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 86-87) ฉันทนา สุวะรักษ์ (2551 : 103-104) ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2540 : 60-61) ทำให้ได้ตัวแปรปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สำหรับตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มีโครงสร้างมีลักษณะสอดคล้องกันเป็นระดับซ้อนกัน (Hierarchical Nested Data) แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจรูปแบบการศึกษาและการวิเคราะห์พหุระดับ (Multi-Level Analysis) ด้วยสมการถดถอยกรณี 2 ระดับ ประกอบด้วย โมเดลระดับที่ 1 (Level-1 Model) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สมการถดถอยระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรทำนายระดับบุคคลภายในกลุ่มเดียวกัน (Within-Group Model) จำแนกเป็นรายกลุ่ม ทำให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของกลุ่ม (Intercept และ Slopes) ซึ่งนำไปใช้เป็นตัวแปรตามสำหรับการวิเคราะห์ในระดับที่ 2 (Level-2 Model) เป็นการวิเคราะห์สมการถดถอยระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรทำนายระหว่างกลุ่ม (Between-Group Model) จึงสามารถศึกษาผลของตัวแปรทำนายต่อตัวแปรตามที่สนใจระดับบุคคล และผลของตัวแปรทำนายระดับกลุ่มได้อย่างมีความหมายชัดเจน (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2550 : 104) ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามรูปแบบการวิเคราะห์แบบพหุระดับ (Multi-Level Analysis) ดังนี้

ระดับที่ 2 ระดับห้องเรียน

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพประกอบ 1 เป็นการแสดงภาพรวมของการวิจัยครั้งนี้ โดยตัวแปรอิสระระดับที่ 1 คือ ระดับนักเรียน มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ การคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียน และในการวิเคราะห์ระดับนักเรียนจะทำให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรระดับนักเรียนแต่ละตัวที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ ซึ่งนำไปเป็นตัวแปรตามในการวิเคราะห์ระดับห้องเรียนต่อไป และตัวแปรอิสระระดับที่ 2 คือ ระดับห้องเรียน มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ การคิดเชิงกลยุทธ์ของห้องเรียน แสดงให้เห็นว่านอกจากจะมีตัวแปรอิสระระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อตัวแปรตามแล้วยังมีตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อตัวแปรตามด้วย นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ระดับห้องเรียนยังทำให้ทราบถึงการส่งผลของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนต่อค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรระดับนักเรียนแต่ละตัวที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อีกด้วย ซึ่งทำให้ทราบผลของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ร่วมกันส่งผลต่อตัวแปรตาม

สมมติฐานในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

1.1 ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์

1.2 ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์

2. มีความแปรปรวนร่วมของตัวแปรต่างระดับที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยการวิเคราะห์พหุระดับ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 67 โรงเรียน มีจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 503 ห้อง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 20,081 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 20 โรงเรียน จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 77 ห้อง และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,925 คน ซึ่งกลุ่มนักเรียนได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 6 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างจำนวน 3 ฉบับ คือ แบบวัดการคิดเชิงกลยุทธ์ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน อ้างอิงมาทั้งฉบับจำนวน 1 ฉบับ คือ แบบทดสอบความสามารถด้านเหตุผล และได้ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครู โดยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องและครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลระดับนักเรียน ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบวัดการคิดเชิงกลยุทธ์มีลักษณะเป็นแบบสถานการณ์มีทั้งหมด 4 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 7 ข้อ จำนวน 28 ข้อ แต่ละข้อมีตัวเลือก 3 ตัวเลือก มีระบบการให้คะแนน คือ 1, 2 และ 3 โดยมีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 0.723 – 6.716 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.751

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผลมีลักษณะเป็นสถานการณ์หรือเงื่อนไขที่กำหนดให้แต่ละสถานการณ์มี 2 – 5 ข้อ แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือกและมีตัวเลือกถูก 1 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.200 – 0.700 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.576

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความพึงพอใจใฝ่สัมฤทธิ์มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 4.019 – 12.862 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.949

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 9.911 – 17.951 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.976

2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลระดับห้องเรียน ได้แก่

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครูมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 6.000 – 10.634 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.950

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 3.496 – 13.150 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.928

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ติดต่อขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา

3.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยื่นต่อหัวหน้าสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 โรงเรียน จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 77 ห้อง และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,498 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นและอาจารย์ที่สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการเก็บรวบรวมช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

3.4 นำแบบวัดและแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ไว้ จำนวน 1,925 ชุด คิดเป็นร้อยละ 77.06 ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทั้งหมด

3.5 นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วจึงวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน รายงานผล สรุป และอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์พหุระดับ

4.2 การวิเคราะห์พหุระดับเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียน และ ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมีรูปแบบการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับนักเรียน และระดับห้องเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีความสามารถด้านเหตุผลอยู่ในระดับปานกลาง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูมีคุณลักษณะของพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างดี และครูกับนักเรียนมีสัมพันธภาพกันในระดับค่อนข้างดี สำหรับตัวแปรตาม คือ การคิดเชิงกลยุทธ์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรระดับนักเรียนและตัวแปรระดับห้องเรียนพบว่า ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่ความสามารถด้านเหตุผลมีความสัมพันธ์กันกับการคิดเชิงกลยุทธ์มากที่สุด ส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์กันกับการคิดเชิงกลยุทธ์เป็นอันดับรองลงมาตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนพบว่า ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับตัวแปรอิสระระดับนักเรียนทุกค่า ซึ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ส่วนความสามารถด้านเหตุผลและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด

1.3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนกับค่าเฉลี่ยการคิดเชิงกลยุทธ์ของห้องเรียนพบว่า ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติและเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูและสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. การวิเคราะห์พหุระดับเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์

2.1 การวิเคราะห์ระดับนักเรียน (Micro Level หรือ Within-Class Analysis)

2.1.1 ผลการวิเคราะห์ขั้นโมเดลว่าง (Null Model) พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของการคิดเชิงกลยุทธ์ มีความแปรปรวนระหว่างนักเรียน

2.1.2 ผลการวิเคราะห์ขั้นโมเดลอย่างง่าย (Simple Model) เมื่อพิจารณาการทดสอบอิทธิพลคงที่โดยการคิดเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรตาม ผลการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed Effect) พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อทดสอบด้วยสถิติที่พบว่าความสามารถด้านเหตุผลและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการทดสอบอิทธิพลสุ่ม (Random Effect) พบว่า ส่วนประกอบความแปรปรวนของการคิดเชิงกลยุทธ์มีความผันแปรระหว่างห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่าสัมประสิทธิ์ของความสามารถด้านเหตุผลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีค่าความแปรปรวนระหว่างนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่นำไปวิเคราะห์ในระดับห้องเรียน

2.2 การวิเคราะห์ระดับห้องเรียน (Macro Level หรือ Between-Class Analysis)

ผลการวิเคราะห์ขั้นโมเดลสมมติฐาน (Hypothetical Model) เมื่อกำหนดให้การคิดเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรตาม ผลการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed Effect) พบว่าค่าคงที่ของการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของการคิดเชิงกลยุทธ์ส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนตัวแปรระดับห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครูพบว่าส่งผลทางลบต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากผลการทดสอบอิทธิพลสุ่ม (Random Effect) พบว่าการคิดเชิงกลยุทธ์มีความผันแปรระหว่างห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความแปรปรวนของคะแนนการคิดเชิงกลยุทธ์ระหว่างห้องเรียนเท่ากับ 9.043 แสดงว่ายังสามารถนำตัวแปรอื่นในระดับห้องเรียนเข้ามาอธิบายความแปรปรวนของการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนได้อีก

เมื่อกำหนดให้ความสามารถด้านเหตุผลเป็นตัวแปรตาม ผลการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed Effect) พบว่าค่าคงที่ของการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของความสามารถด้านเหตุผลส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนตัวแปรระดับห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครูพบว่าส่งผลต่อความสามารถด้านเหตุผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนพบว่าส่งผลทางลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจากผลการทดสอบอิทธิพลสุ่ม (Random Effect) พบว่า ค่าเฉลี่ยของความสามารถด้านเหตุผลมีความผันแปรระหว่างห้องเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความแปรปรวนของความสามารถด้านเหตุผลเท่ากับ 1.015 แสดงว่าเมื่ออธิบายผลของความสามารถด้านเหตุผลด้วยพฤติกรรมการสอนของครูแล้วยังสามารถนำตัวแปรอื่นในระดับห้องเรียนเข้าร่วมอธิบายความผันแปรของค่าเฉลี่ยของความสามารถด้านเหตุผลของนักเรียนได้อีก

ทั้งนี้ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ร้อยละ 28.45

อภิปรายผล

1. จากการวิจัยพบว่าความสามารถด้านเหตุผลส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้นสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 270-289) ที่กล่าวว่านักคิดเชิงกลยุทธ์ต้องรู้จักใช้ข้อมูลควบคู่ไปกับความรู้และปัญญา มีการตื่นตัวเสมอและเตรียมพร้อมตลอดเวลาและยืดหยุ่นในการตัดสินใจ ซึ่งจะต้องมีมั่นคงทางอารมณ์และยึดมั่นในเหตุผล และสอดคล้องกับพอตเตอร์ (Potter. 2005 : 23) ที่กล่าวว่านักคิดเชิงกลยุทธ์มีโอกาสประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาได้ตรงจุดโดยจะต้องมีขั้นตอนที่ใช้แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งสามารถพัฒนาให้บุคคลนั้นกลายเป็นนักคิดเชิงกลยุทธ์ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของลาร์สันและฮันเซน (Larson and Hansen. 2005 : online) ที่พบว่าการพัฒนาการคิดเชิงกลยุทธ์ของเยาวชน เริ่มจากเยาวชนจะสามารถพัฒนาการให้เหตุผลอธิบายได้โดยการได้รับการสนับสนุนของผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของวัฏจักรของประสบการณ์ ทำให้ความสามารถด้านสติปัญญาได้รับการพัฒนาในรูปแบบของการให้เหตุผล และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่พบว่าส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้นมีความสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 270-289) ที่กล่าวว่านักคิดเชิงกลยุทธ์ต้องเริ่มจากการพัฒนานิสัยมุ่งความสำเร็จและความคิดที่ยืดหยุ่น เพื่อให้พร้อมเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งความต้องการที่มากเพียงพอจะยับยั้งความคิดให้ยกสถานะจากความต้องการสู่ความตั้งใจที่จะมีหรือจะเป็นหรือจะทำในสิ่งนั้นให้ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยฉันทนา สุวรรักษ์ (2551 : 103-104) ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นการแสดงออกที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์สูงด้วย ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่พบว่าส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ทางสถิติแสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลไม่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์โดยตรงแต่อาจจะส่งผลทางอ้อม เนื่องจากการคิดเชิงกลยุทธ์ต้องอาศัยการเรียนรู้ผ่านเวลาและประสบการณ์จนทำให้ความสามารถด้านสติปัญญาได้รับการพัฒนาในรูปแบบของการให้เหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาและงานวิจัยถึงที่มาของความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ของโกลด์แมน (พลู เดเชรินท์. 2551: online ; อ้างอิงจาก Strategic Thinking at the Top ของ Ellen F. Goldman) ที่พบว่าพื้นฐานครอบครัวและการศึกษามักจะไปด้วยกันและส่งเสริมกัน การได้มีโอกาสเปิดมุมมองที่หลากหลายและแตกต่างผ่านทางการเดินทาง การเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง การแสวงหาคำตอบโดยการตั้งคำถาม ดังนั้นถ้าต้องการฝึกฝนนักเรียนให้เป็นนักคิดเชิงกลยุทธ์ที่เก่งในอนาคต ผู้ปกครองจะต้องเปิดโอกาสให้เรียนรู้จากมุมมองที่แตกต่างและหลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกฝนการคิดอย่างมีเหตุผลโดยใช้คำถามเป็นตัวตั้ง

สำหรับตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูส่งผลบวกส่งผลทางลบต่อการคิดเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครูเน้นพฤติกรรมที่ครูแสดงออกขณะจัดการเรียนการสอน มีการอธิบาย ยกตัวอย่าง ใช้คำถามการกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิด สร้างสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งยังไม่ได้ลงลึกถึงการฝึกให้นักเรียนมีการคิดเชิงกลยุทธ์ จึงทำให้พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์แต่ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของโกลด์แมน (พลู เดเชรินท์. 2551: online ; อ้างอิงจาก Strategic Thinking at the Top ของ Ellen F. Goldman) ที่พบว่าการมีส่วนร่วม การได้รับมอบหมายงาน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงได้แก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ได้เช่นกัน ส่วนสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนพบว่าส่งผลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของโกลด์แมน (พลู เดเชรินท์. 2551: online ; อ้างอิงจาก Strategic Thinking at the Top ของ Ellen F. Goldman) ที่พบว่าการได้มีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอและประจำกับบุคคล อาจจะเป็นในระดับเดียวกันหรือบุคคลที่สามารถสะท้อนความคิดให้กันได้ ไม่ว่าจะเป็นการได้มีโอกาสเข้าร่วมงานของสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ หรือการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นครูและนักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ให้ความไว้วางใจในการมอบหมายงานให้ทำ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี มีแนวโน้มต่อความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนสูงขึ้นด้วย

2. ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรต่างระดับที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนที่อธิบายโดยโมเดล 2 ระดับ (ระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน) เท่ากับร้อยละ 28.45 แสดงว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียน และระดับห้องเรียนสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ร้อยละ 27 ซึ่งแสดงว่าการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยทั้งตัวแปรระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน ดังแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 270-289) ที่กล่าวว่านักคิดเชิงกลยุทธ์ต้องเริ่มจากการพัฒนานิสัยมุ่งความสำเร็จและความคิดที่

ยืดหยุ่น เพื่อให้พร้อมเผชิญกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ การพัฒนาลำดับขั้นของการคิดมุ่งความสำเร็จ นอกจากนั้น โกลด์แมน (พสุ เดชะรินทร์. 2551: online ; อ้างอิงจาก Strategic Thinking at the Top ของ Ellen F. Goldman) ที่ได้ทำการศึกษาและวิจัยถึงที่มาของความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ ซึ่งพบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ พื้นฐานทางครอบครัว การมีที่ปรึกษาที่ดี การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในงานต่าง ๆ และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล เป็นต้น และพอตเตอร์ (Potter. 2005 : 23) ที่กล่าวว่า นักคิดเชิงกลยุทธ์มีโอกาสนประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาได้ตรงจุด การแก้ปัญหามีเหตุผลและรูปแบบความรู้เป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาให้บุคคลนั้นกลายเป็ นักคิดเชิงกลยุทธ์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล และแรงจูงใจไม่สัมพันธ์ มีอิทธิพลทางบวกต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเนื่องจากความสามารถด้านเหตุผลมีความสำคัญมากในปัจจุบันเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนสามารถแยกแยะ จัดลำดับความสำคัญ เลือกวิธีการ วางแผน ประเมินผล ตลอดจนคิดถึงข้อดีและข้อเสียของผลที่จะเกิดจากการกระทำต่าง ๆ ของนักเรียนทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ดังนั้นครู ผู้ปกครอง โรงเรียน สำนักเขต พื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริม สนับสนุน และปลูกฝัง ทำให้นักเรียนมีความสามารถด้านเหตุผลและใฝ่รู้ใฝ่เรียนตั้งแต่เด็ก เนื่องจากความสามารถด้านเหตุผลจะทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุและผลของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ มีความมุ่งมั่นที่จะทำสิ่ง ๆ ที่ต้องการให้ประสบความสำเร็จ โดยอาจจะต้องเพิ่มเวลาในการดูแลและปลูกฝังสิ่งดี ๆ ให้ตั้งแต่เด็ก ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีความคิดกลยุทธ์และมีการตัดสินใจที่ดีในอนาคต

1.2 โรงเรียน สำนักเขตพื้นที่การศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและผู้ปกครองช่วยกันดูแลเอาใจใส่นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน โดยขณะจัดการเรียนการสอนครูควรมีการอธิบาย ยกตัวอย่าง ใช้คำถามการกระตุ้นให้เกิดการอธิบายและแลกเปลี่ยนความคิด ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้ความพยายามค้นหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อนโดยที่แนะนำนักเรียนให้น้อยที่สุดแต่รับฟังเหตุผล และควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดและหาหลักเกณฑ์หรือวิธีการด้วยตนเอง และจะกลายเป็นประสบการณ์และพื้นฐานในการแก้ปัญหาต่อไป ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีได้โอกาสฝึกและพัฒนาทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่น่าจะส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ทั้งตัวแปรระดับนักเรียน เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถด้านสติปัญญา ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียน เป็นต้น ตัวแปรระดับห้องเรียน เช่น สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การจัดกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การสนับสนุนทางสังคมจากครู เป็นต้น และควรมีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นิสิต นักศึกษา พนักงานในบริษัท นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ เป็นต้น

2.2 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าค่าเฉลี่ยของการคิดเชิงกลยุทธ์ของห้องเรียนและค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถด้านเหตุผลที่ส่งผลต่อการคิดเชิงกลยุทธ์ มีความแปรปรวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่ายังสามารถนำตัวแปรอิสระระดับอื่น ๆ ที่สูงกว่าระดับห้องเรียนเข้ามาอธิบายความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยของความสามารถด้านเหตุผลของนักเรียนได้อีก ซึ่งตัวแปรในระดับที่สูงกว่า เช่น บรรยากาศของโรงเรียน แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย, 2546.

----- . การคิดเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย, 2549.

ฉันทนา สุวรรักษ์. “การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร เขต 3”. ปรียญา นิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

ทิตนา แหมมณี และคณะ. การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด [online].

สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2553, จาก

<http://www.skn.ac.th/poramast/think.pdf>

พสุ เดชะรินทร์. คิดเชิงกลยุทธ์มาจากไหน? [online]. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2552,

จาก <http://library.acc.chula.ac.th/Article/2551/Pasu/Manager/M2311082.pdf>

----- . พัฒนาการคิดเชิงกลยุทธ์ [online]. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2552,

จาก <http://library.acc.chula.ac.th/Article/2551/Pasu/Manager/M3011082.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2555, จาก

http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/SummaryPlan11_thai.pdf

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2553, จาก

<http://www.curriculum51.net/upload/cur-51.pdf>

ศิริชัย กาญจนวาสี. การวิเคราะห์พระดัตบ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ภาษาต่างประเทศ

Larson, Reed; Hansen. Human Development Vol. 48 Issue 6 (Nov/Dec 2005) : p327-349.

Accessed 25 December 2008. Available from <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=106&sid=af260365-5a2b-4c04-9314-9149aee72184%40sessionmgr114&bdata=JnNpdGU9ZWZwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=ehh&AN=19184433>

Potter, W.James. Becoming a strategic thinker : devolping skills for success.

New Jersey : Pearson Education Inc., 2005.